
Sytuacja na rynku kredytowym
wyniki ankiety do przewodniczących
komitetów kredytowych

IV kwartał 2008

Podsumowanie wyników ankiety

Kredyty dla przedsiębiorstw

- Polityka kredytowa: banki zastrzyły kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw. Utrzymała się trwająca od ponad roku tendencja wzrostu marż kredytowych zarówno dla kredytów o normalnym, jak i podwyższonym ryzyku. Zaostrenie polityki kredytowej było związane głównie z ryzykiem dotyczącym przyszłej sytuacji gospodarczej.
- Popyt na kredyt: nastąpił niewielki wzrost popytu, który nie dotyczył jedynie kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw. Główną przyczyną wzrostu popytu było zwiększone zapotrzebowanie na finansowanie inwestycji oraz na finansowanie kapitału obrotowego i zapasów.
- Oczekiwania na IV kwartał 2008 r.: banki spodziewają się znacznego zaostrenia polityki kredytowej wobec obu grup przedsiębiorstw. W opinii banków nastąpi spadek popytu na kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw, natomiast popyt na pozostałe rodzaje kredytów będzie rósł.

Kredyty mieszkaniowe

- Polityka kredytowa: nastąpiło zaostrenie polityki kredytowej względem kredytów mieszkaniowych. Banki ponownie podniosły marże kredytowe, zwiększyły również pozaodsetkowe koszty kredytu i wymagany udział własny w inwestycji. Było to związane z ryzykiem dotyczącym przyszłej sytuacji gospodarczej.
- Popyt na kredyt: popyt na kredyty mieszkaniowe nieznacznie spadł, co banki przypisały sytuacji na rynku mieszkaniowym i zaostreniu warunków udzielania kredytów mieszkaniowych.
- Oczekiwania na IV kwartał 2008 r.: banki spodziewają się dalszego zaostrenia polityki kredytowej, a także spadku popytu na kredyty mieszkaniowe.

Kredyty konsumpcyjne

- Polityka kredytowa: kryteria i warunki udzielania kredytów zostały zaostrome. Banki podniosły marże kredytowe dla kredytów obciążonych większym ryzykiem w związku z pogorszeniem perspektyw gospodarczych.
- Popyt na kredyt: w III kwartale 2008 r. miał miejsce wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne, wynikający, w ocenie banków z rosnącego zapotrzebowania na finansowanie dóbr trwałego użytku oraz poprawy sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych.
- Oczekiwania na IV kwartał 2008 r.: banki przewidują wyraźne zaostrenie polityki kredytowej. Równocześnie banki spodziewają się niewielkiego wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne.

Syntetyczne wyniki ankiety

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na przełomie września i października 2008 r. wśród 24 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi 72,1%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny, odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

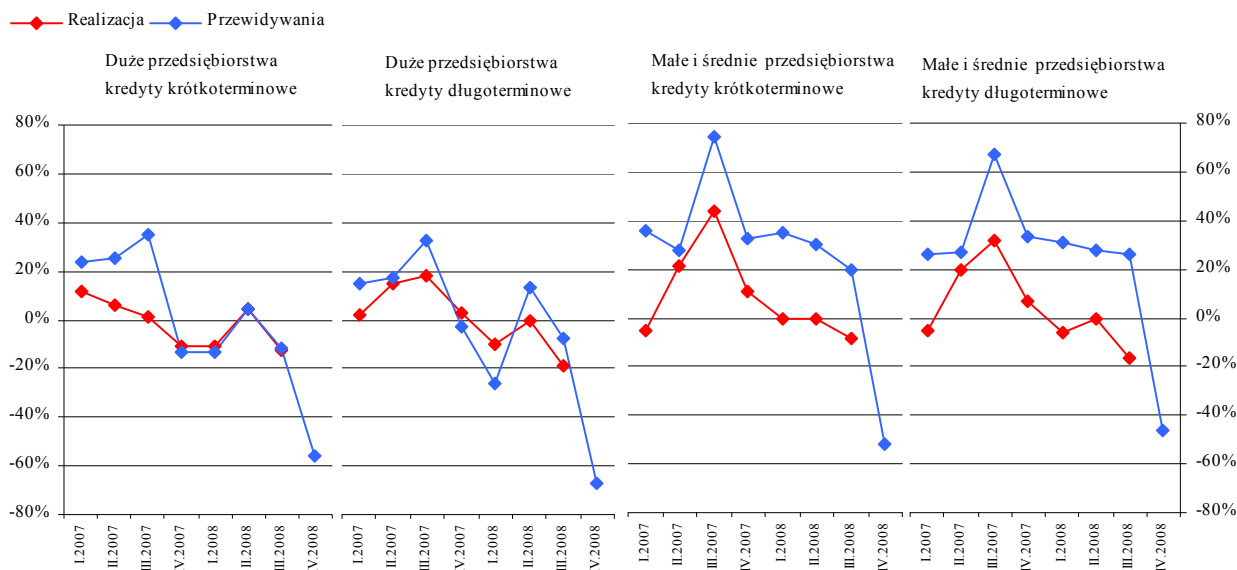
Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w III kwartale 2008 r., jak również przewidywania banków na IV kwartał 2008 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W III kwartale 2008 r. kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw uległy zaostrzeniu. W przypadku dużych przedsiębiorstw było to zgodne z oczekiwaniami wyrażonymi w II kwartale 2008 r. Zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw nie odzwierciedlało przewidywań banków z poprzedniego kwartału, kiedy to banki spodziewały się złagodzenia kryteriów. Różnica między faktycznymi zmianami polityki kredytowej względem tej grupy przedsiębiorstw a przewidywaniami banków utrzymuje się już trzeci kwartał z rzędu. Zaostrzenie kryteriów udzielania kredytu dotyczyło w podobnym stopniu kredytów krótko- i długoterminowych (zob. wykres 1).

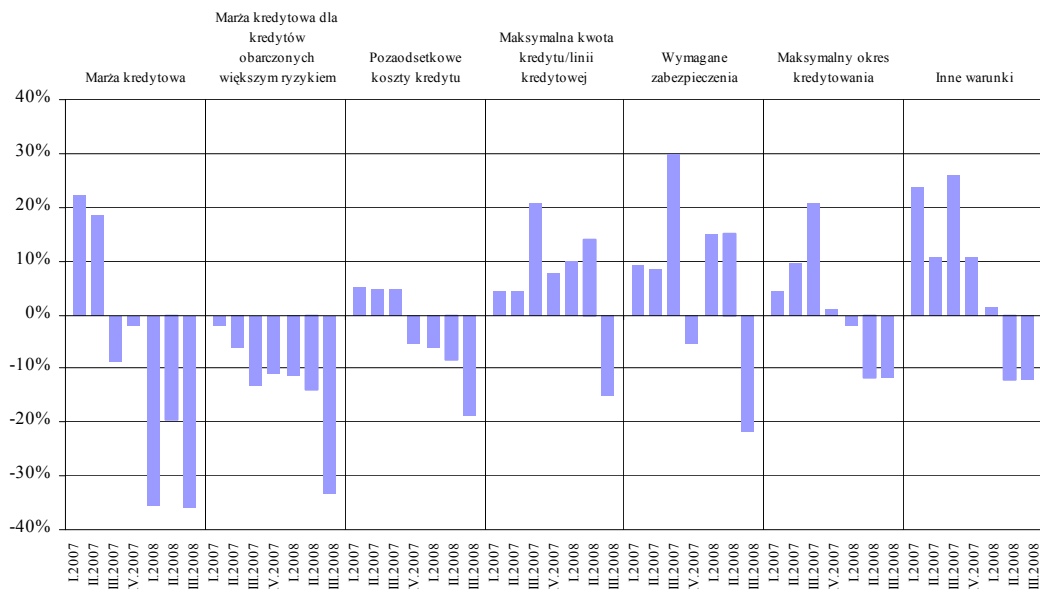
Wszystkie uwzględnione w ankiecie warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw zostały zaostrzone. 36% banków podniosło marże kredytowe (zob. wykres 2). W przypadku 11% banków podwyższenie to było znaczne. Około 33% banków podniosło również marże dla kredytów obarczonych większym ryzykiem. Blisko 20% banków zwiększyło też pozaodsetkowe koszty kredytu. Po okresie złagodzenia warunków udzielania kredytów w zakresie maksymalnej kwoty kredytu i wymaganych zabezpieczeń, w III kwartale 2008 r. banki zaostrzyły te warunki. Podobnie jak w II kwartale 2008 r. ponad 11% zdecydowało się skrócić maksymalny okres kredytowania.

Wykres 1
Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

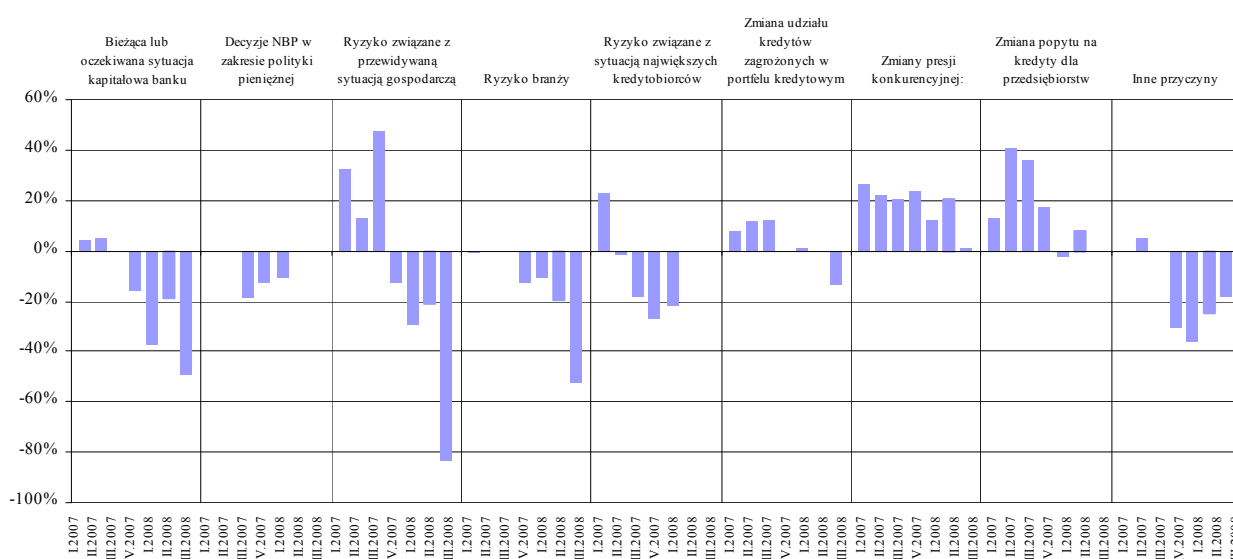
Wykres 2
Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Banki negatywnie oceniają perspektywy przyszłej sytuacji gospodarczej. Ponad 83% banków wskazało na ryzyko związane z przyszłą sytuacją gospodarczą jako przyczynę zaostrenia polityki kredytowej (zob. wykres 3). Dwa spośród banków, które zmieniły politykę kredytową z tego powodu, uznały, że miał on znaczny wpływ na

zaostrenie polityki kredytowej¹. Blisko połowa banków stwierdziła, że na zaostrenie polityki kredytowej miała również wpływ bieżąca lub oczekiwana sytuacja kapitałowa banku. Powyższy czynnik ma wpływ na zaostrenie polityki kredytowej czwarty kwartał z rzędu. Również prawie połowa banków zdecydowała się zaostrić politykę kredytową pod wpływem rosnącego ryzyka branży, przy czym jako szczególnie ryzykowne banki wskazały branże nieruchomości i transportu oraz branże o wysokim udziale eksportu w strukturze sprzedaży. Wśród innych czynników wpływających na zaostrenie polityki kredytowej banki wymieniły kryzys w sektorze bankowym, koszty płynności oraz politykę właściciela (banku zagranicznego). W ocenie banków presja konkurencyjna miała niewielki wpływ na zmianę ich polityki kredytowej, odmiennie niż w poprzednich okresach, kiedy była czynnikiem wpływającym na łagodzenie polityki kredytowej.

Wykres 3
Przyczyny zmian polityki kredytowej

Banki odnotowały niewielki wzrost popytu na kredyty dla dużych przedsiębiorstw w III kwartale 2008 r. Był on odczuwany w podobnym stopniu zarówno dla kredytów długo-, jak i krótkoterminowych. **W przypadku małych i średnich przedsiębiorstw, wzrost popytu odczuwany był tylko dla kredytów długoterminowych.** Popyt na kredyty krótkoterminowe w tej grupie przedsiębiorstw minimalnie się obniżył (zob. wykres 4).

Opinie banków nt. kształtowania się popytu były rozbieżne, szczególnie dla kredytów krótkoterminowych. W przypadku kredytów dla dużych przedsiębiorstw ok. 9% banków wskazało na spadek, a ok. 21% na wzrost popytu, natomiast w przypadku kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw ok. 14% banków wskazało na spadek, podczas gdy ok. 12% na wzrost popytu.

W ocenie banków, głównymi czynnikami stymulującym wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw było rosnące zapotrzebowanie na finansowanie inwestycji przedsiębiorstw i finansowanie zapasów i kapitału obrotowego (zob. wykres 5). Pierwsza z tych kategorii prawdopodobnie obejmuje także finansowanie zakupu nie-

¹ Banki dysponują możliwością gradacji wpływu czynników na politykę kredytową. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: znaczny wpływ na zaostrenie polityki kredytowej, nieznaczny wpływ na zaostrenie polityki kredytowej, brak wpływu na politykę kredytową, nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej, znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej.

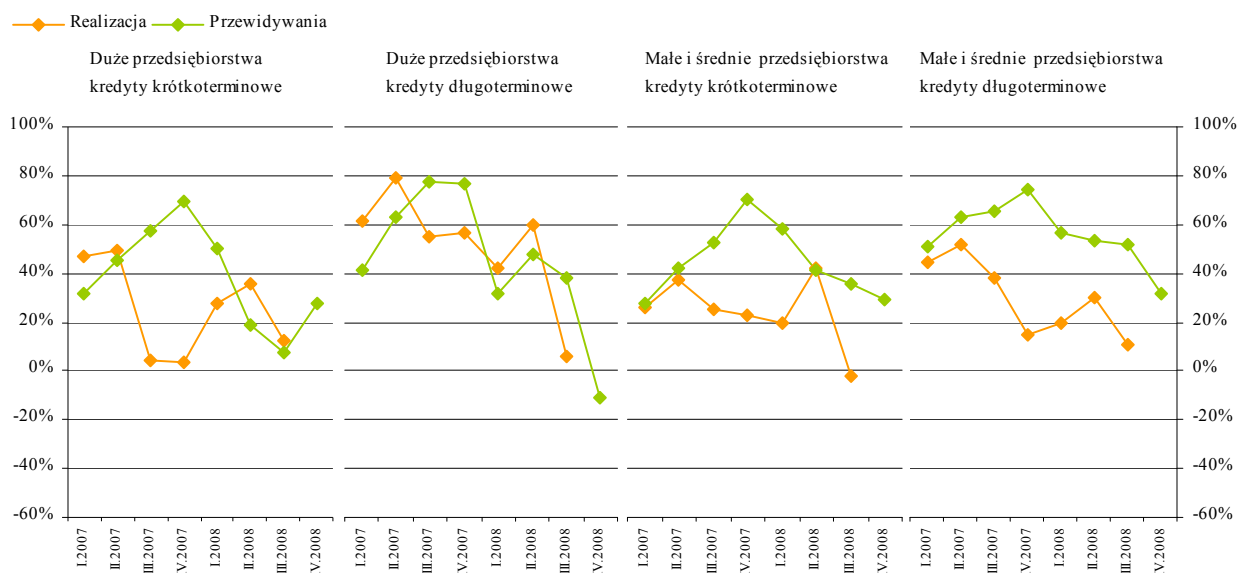
ruchomości przez przedsiębiorstwa. Znaczenie tego czynnika wyraźnie zmalało, osiągając najniższy poziom od końca 2005 r.

Odpowiedzi banków odnośnie wpływu zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego na popyt na kredyty dla przedsiębiorstw były zróżnicowane. Blisko 55% banków stwierdziło, że czynnik ten miał wpływ na wzrost popytu na kredyt, a blisko 35%, że miał on wpływ na spadek popytu (przy czym były to głównie te banki, które odnotowały spadek popytu na kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw).

Banki, które odnotowały spadek popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, wyjaśniały ten fakt również zmianami w zapotrzebowaniu na finansowanie związane z restrukturyzacją długu oraz wykorzystaniem alternatywnych źródeł finansowania.

Spośród alternatywnych źródeł finansowania negatywny wpływ na popyt na kredyty ze strony przedsiębiorstw miały głównie dostępność kredytowania przez inne banki oraz emisje papierów dłużnych. Zdaniem ok. 40% banków niższa dostępność kapitału na rynku akcji przejawiająca się w spadku liczby debutów i relatywnej wyceny akcji firm wpłynęła na wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw.

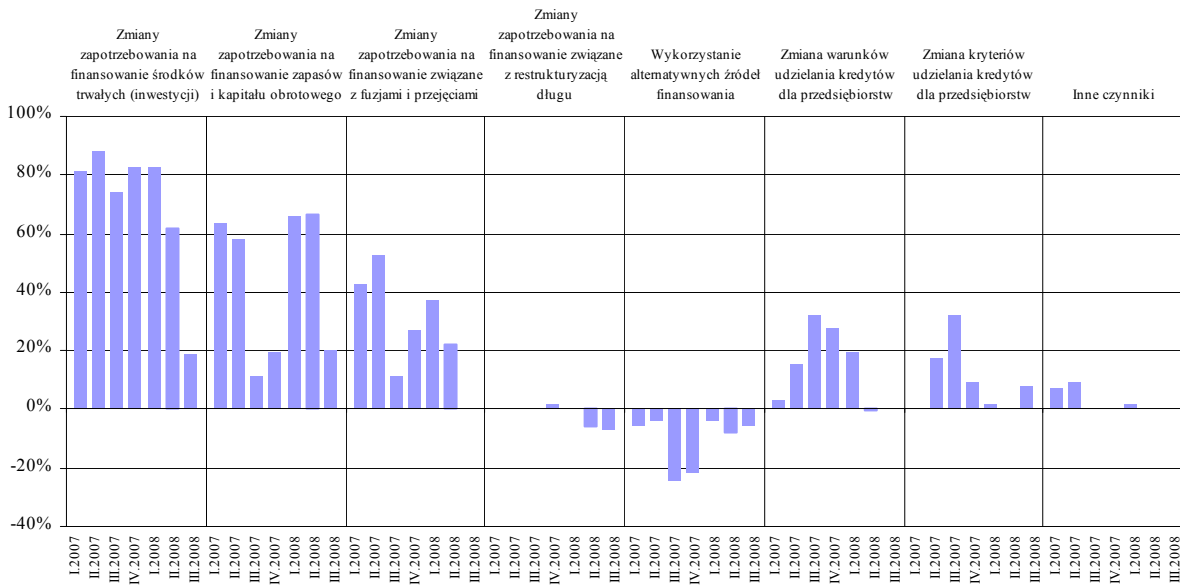
Wykres 4
Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Większość banków spodziewa się zaostrzenia polityki kredytowej względem przedsiębiorstw w IV kwartale 2008 r. Zaostrzenie to ma dotyczyć wszystkich uwzględnionych w ankiecie rodzajów kredytów (zob. wykres 1). Najsilniejsze zaostrzenie polityki kredytowej względem przedsiębiorstw oczekiwane jest w segmencie kredytów długoterminowych dla dużych przedsiębiorstw, gdzie 12,3% banków spodziewa się znacznego zaostrzenia polityki kredytowej. Tylko dwa banki oczekują złagodzenia polityki kredytowej, z czego jeden spodziewa się złagodzenia polityki względem krótkoterminowych kredytów dla dużych przedsiębiorstw, a drugi względem ogółu kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw.

W IV kwartale 2008 r. banki oczekują dalszego wzrostu popytu na kredyty dla przedsiębiorstw (zob. wykres 4). Oczekiwania te nie dotyczą kredytów długoterminowych dla dużych przedsiębiorstw, gdzie 18,6% banków spodziewa się nieznacznego spadku popytu na kredyt.

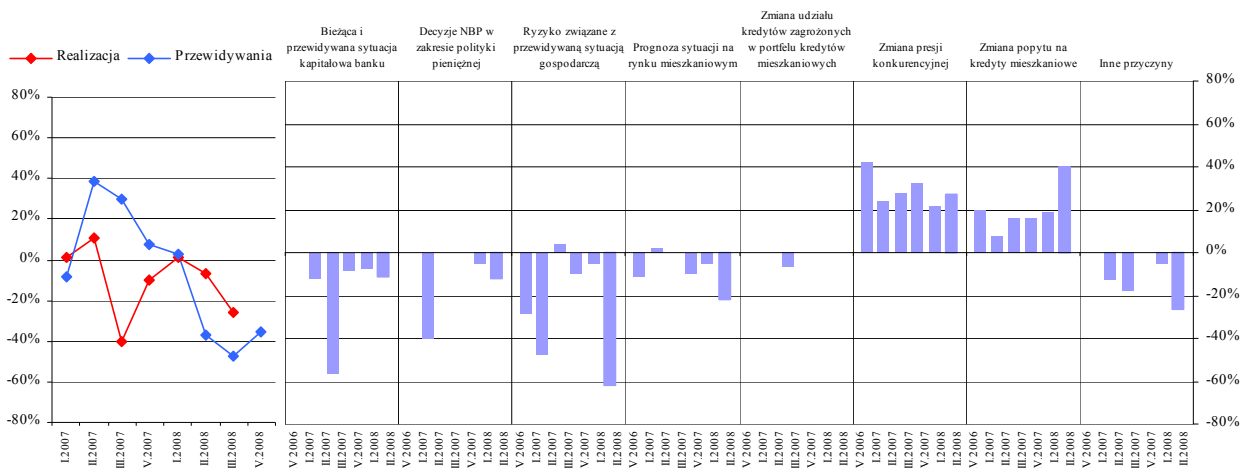
Wykres 5
Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych

Podobnie jak w poprzednim kwartale, w III kwartale 2008 r. banki zaostrzyły politykę kredytową dla kredytów mieszkaniowych (zob. wykres 6). Około jedna czwarta banków zaostrzyła kryteria udzielania kredytów mieszkaniowych, z czego jeden bank uznał dokonane zmiany za znaczne zaostrzenie polityki kredytowej. Niespełna 3% banków nieznacznie złagodziło kryteria udzielania kredytów mieszkaniowych.

Wykres 6
Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty mieszkaniowe

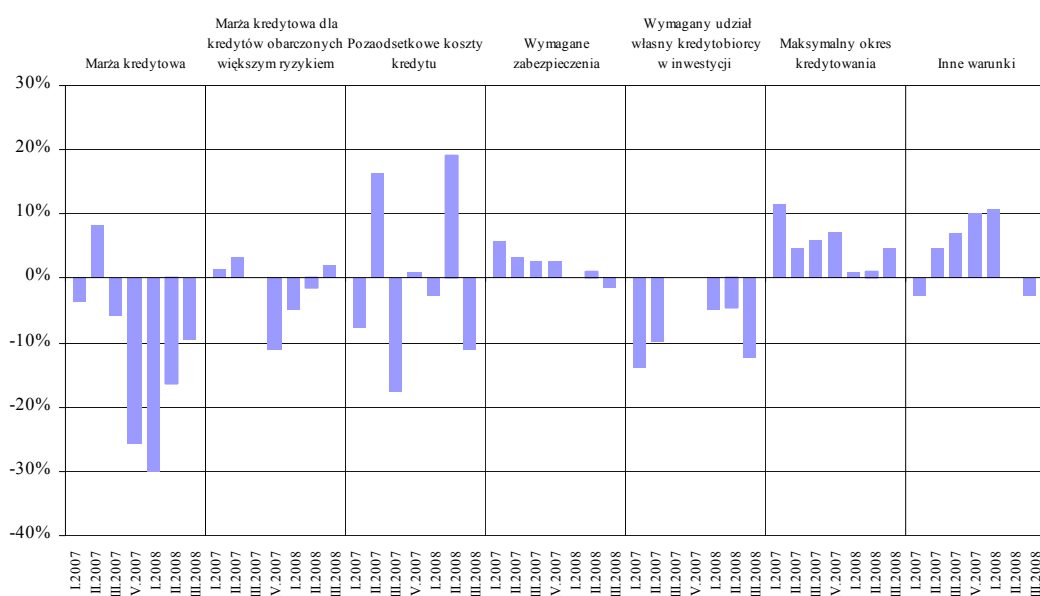
Utrzymała się, trwająca od połowy 2007 r., **tendencja wzrostu marż kredytowych na kredytach mieszkaniowych**² (zob. wykres 7). Marże (również dla kredytów obciążonych większym ryzykiem) zmniejszyły tylko 3% banków, które odczuły znaczny spadek popytu na kredyty mieszkaniowe. Banki zwiększyły pozaodsetkowe koszty kredytu i wymagany udział własny kredytobiorcy w inwestycji, który rośnie trzeci kwartał z rzędu. Złagodzeniu uległy warunki dotyczące maksymalnego okresu kredytowania. Na jego wydłużenie zdecydowało się jednak jedynie ok. 5% banków. Spośród innych warunków i kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych pojedyncze banki ograniczyły wymogi dotyczące dostarczanych dokumentów, zwiększyły kwotę wypłacaną jedną transzą oraz rozszerzyły zakres akceptowanych dochodów dla niektórych rodzajów kredytów. Jeden bank zastrzyżł warunki dotyczące kalkulacji zdolności kredytowej kredytobiorców.

Decyzje większości banków, które dokonały zmian polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych były zgodne z oczekiwaniami wyrażonymi przez nie w II kwartale 2008 r.

Podobnie jak w przypadku kredytów dla przedsiębiorstw, **ryzyko związane z przewidywaną sytuacją gospodarczą miało dominujący wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej w zakresie kredytów mieszkaniowych** (zob. wykres 6). Przyczynę tę wskazało blisko 62% banków, jednak żaden z nich nie określił jej wpływu jako znacznego. Podobnie jak w kilku poprzednich kwartałach zaostrzenie polityki kredytowej było ponadto tłumaczone bieżącą i przewidywaną sytuacją kapitałową banków, decyzjami Rady Polityki Pieniężnej odnośnie polityki pieniężnej oraz prognozą sytuacji na rynku mieszkaniowym. Wśród innych, nieuwzględnionych w ankiecie, przyczyn pojedyncze banki wymieniły realizację zalecenia Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie zmian zasad oceny zdolności kredytowej oraz konieczność zwiększenia dochodowości dla tego rodzaju kredytu, co można wiązać z oczekiwaniami realizacji wyższego ryzyka kredytowego.

Banki, które złagodziły politykę kredytową w zakresie kredytów mieszkaniowych, umotywowały tę decyzję przede wszystkim zmianami popytu na kredyty mieszkaniowe oraz nasilaniem się presji konkurencyjnej

Wykres 7
Warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

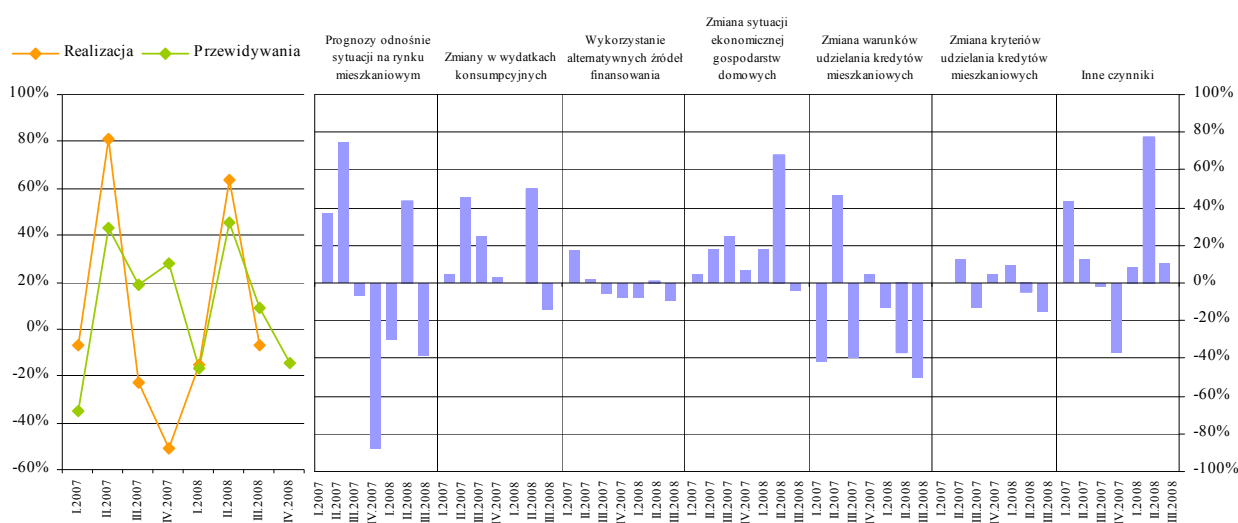
² Jeden bank obniżył marże kredytowe, jednak uczynił to dopiero w końcowym okresie kwartału, który obejmuje ankietę. Obniżka ta miała ponadto charakter przejściowy i na początku IV kwartału marże zostały podwyższone. Z tego powodu obniżenie to nie zostało wzięte pod uwagę w zestawieniach użytych w materiale.

W III kwartale 2008 r. ponad 18% banków odczuło spadek popytu na kredyty mieszkaniowe (zob. wykres 8), przy czym dwa banki określiły ten spadek jako znaczny³. W przypadku ok. 12% banków, popyt na kredyty mieszkaniowe nieznacznie wzrósł. Wzrost ten dotyczył głównie kredytów nominowanych w obcych walutach (przede wszystkim we franku szwajcarskim). Nieznaczny spadek popytu na kredyty mieszkaniowe w III kwartale 2008 r., był niezgodny z oczekiwaniami banków wyrażonymi na koniec II kwartału, kiedy to banki spodziewały się nieznacznego wzrostu popytu.

W ocenie blisko 40% banków, które zadeklarowały spadek popytu na kredyty mieszkaniowe, do spadku przyczyniły się prognozy rozwoju sytuacji na rynku mieszkaniowym (zob. wykres 8). Niepewność dotycząca przyszłych tendencji cenowych na tym rynku mogła skłonić gospodarstwa domowe do odłożenia w czasie transakcji. Innym istotnym czynnikiem wpływającym na spadek popytu była zmiana warunków i kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych. Zaostrzenie polityki kredytowej przez banki wpłynęło zatem na mniejsze zainteresowanie tym rodzajem kredytów. Jeden z banków, który odnotował wzrost popytu uznał, że miał na to wpływ rozwój sieci dystrybucji banku.

Ponad jedna trzecia ankietyowanych banków spodziewa się dalszego zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych w IV kwartale 2008 r. Zdaniem ok. 14% banków będzie ono znaczne. Jeden z banków, który złagodził politykę kredytową w III kwartale 2008 r., planuje dalsze nieznaczne jej złagodzenie. Oczekiwany jest nieznaczny spadek popytu na kredyty mieszkaniowe (zob. wykres 8). 70% banków oczekuje, że popyt na kredyty mieszkaniowe w IV kwartale 2008 r. nie ulegnie zmianie.

Wykres 8
Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych

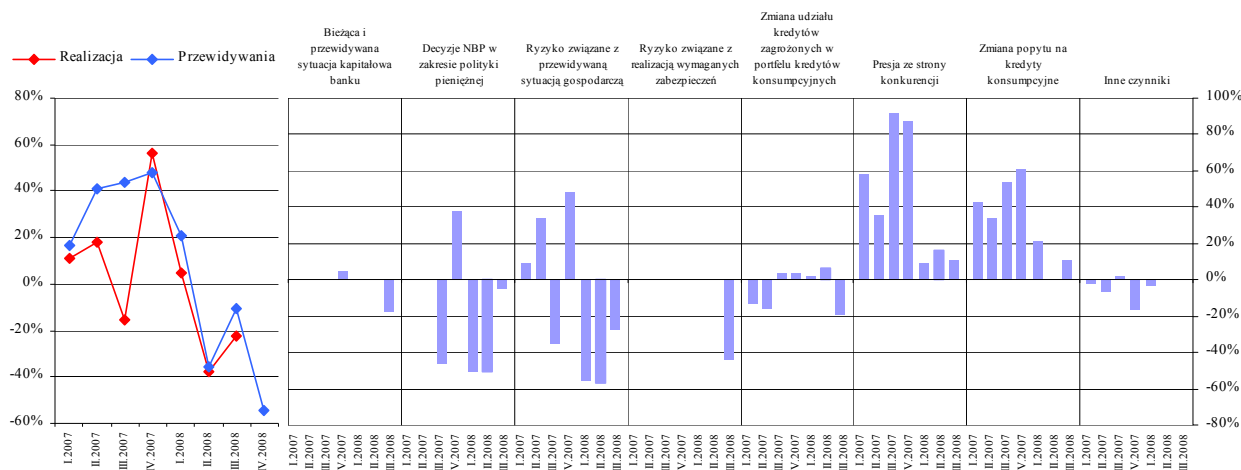
W III kwartale 2008 r. kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych ponownie uległy zaostrzeniu (zob. wykres 9). Na zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów zdecydowała się ok.

³ Banki dysponują możliwością gradacji zmian popytu. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: popyt znacznie wzrósł, popyt nieznacznie wzrósł, popyt nie zmienił się, popyt nieznacznie spadł, popyt znacznie spadł.

jedna czwarta banków. Zaobserwowana zmiana była zgodna z przewidywaniami banków wyrażonymi w II kwartale 2008 r.

Wykres 9

Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty konsumpcyjne

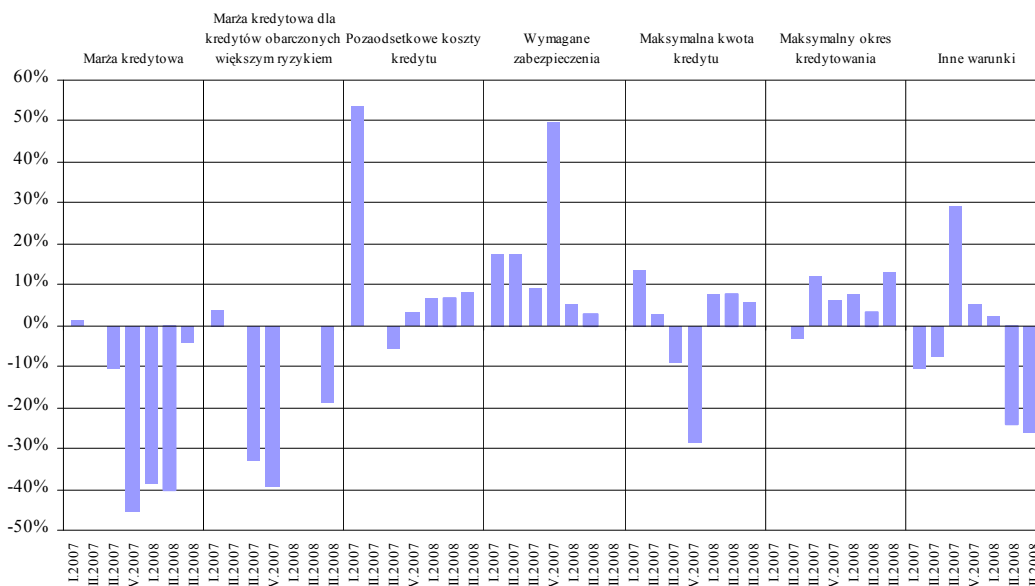
W III kwartale 2008 r. utrzymała się trwająca od połowy 2007 r. tendencja wzrostu marż kredytowych dla kredytów konsumpcyjnych. W przeciwieństwie do dwóch poprzednich kwartałów wzrost ten dotyczył jednak głównie kredytów o podwyższonym ryzyku (zob. wykres 10). Zaostrzono również inne, nieuwzględnione w ankiecie, kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych, na co wpływ miały głównie zmiany w systemach scoringowych banków. Pozostałe warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych uwzględnione w ankiecie zostały nieznacznie złagodzone. W szczególności blisko 10% banków zwiększyło maksymalną dostępną kwotę kredytu, natomiast blisko 13% wydłużyło maksymalny czas kredytowania. Jeden z banków ograniczył pozaodsetkowe koszty kredytowania, jednak uczynił to tylko na okres prowadzonej przez siebie akcji promocyjnej. Wymagane zabezpieczenia dla kredytów konsumpcyjnych pozostały niezmiennione.

Ryzyko związane z przewidywaną sytuacją gospodarczą było po raz kolejny jedną z głównych przyczyn zaostrzenia polityki kredytowej banków w segmencie kredytów konsumpcyjnych. Blisko 45% banków zaostrzyło też politykę kredytową w związku z rosnącym ryzykiem związanym z realizacją wymaganych zabezpieczeń (zob. wykres 9). Ponadto 17,6% banków wskazało na bieżącą i przewidywaną sytuację kapitałową banku, a 25% na zmianę udziałów kredytów zagrożonych w portfelu kredytów konsumpcyjnych jako powody zaostrzenia ich polityki kredytowej. Jeden duży bank wymienił również zalecenia Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie zasad oceny zdolności kredytowej jako czynnik skłaniający do zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych.

Około 10% banków wskazało presję konkurencyjną ze strony innych instytucji finansowych jako czynnik wpływający na łagodzenie polityki kredytowej. Banki te dopasowywały swoją ofertę do rynku, głównie w zakresie maksymalnego okresu kredytowania i wymaganych zabezpieczeń. Istotna była presja konkurencyjna zarówno ze strony innych banków oferujących kredyty konsumpcyjne jak i nie-bankowych instytucji finansowych.

Wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne w III kwartale 2008 r. był odczuwany w blisko jednej czwartej badanych banków. Nie był zatem tak wyraźny jak w poprzednim kwartale, kiedy to wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne był odczuwany przez blisko dwie trzecie banków. Na koniec II kwartału 2008 r. banki oczekiwały nieznacznie mniejszego wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne (zob. wykres 11).

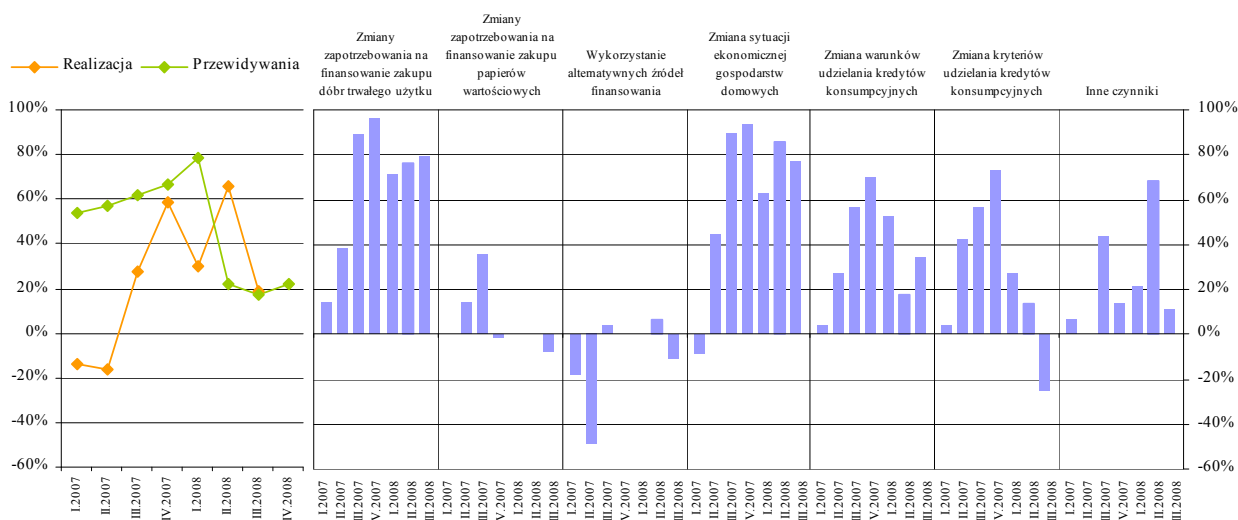
Wykres 10.
Warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

Dwie najważniejszymi przyczynami wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne były: poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych oraz wzrost zapotrzebowania na finansowanie zakupów dóbr trwałego użytku. Czynniki te wskazała większość banków, które odnotowały wzrost popytu (zob. wykres 11). Banki, które złagodziły warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych wskazały, że miało to również wpływ na wzrost popytu. Jeden bank uzasadnił wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne prowadzonymi przez siebie akcjami promocyjnymi.

Banki oczekują w IV kwartale 2008 r. dalszego zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych (zob. wykres 9). Oczekiwania te dotyczą zdecydowanie większego odsetka banków niż miało to miejsce w III kwartale 2008 r. 53% banków spodziewa się nieznacznego zaostrzenia polityki kredytowej, ponad 10% banków oczekuje, że zaostrzenie to będzie znaczne. **Jednocześnie blisko 22% banków spodziewa się dalszego wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne** (zob. wykres 11).

Wykres 11
Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są wazone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Wazenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 24 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1

**Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności
uwzględniona przy liczeniu wag**

Nr pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
	Kredyty długoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów. W przypadku przedsiębiorstw nie uwzględniono podziału na duże oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, ze względu na brak odpowiednich danych w statystyce bankowej.

Źródło: NBP.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankietę.² Jeżeli bank w którymś

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2
Sposób liczenia procentu netto

Nr pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.